

[Formanden.]

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v.

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Ikrafttræden af bestemmelser for Færøerne).

12) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten

forslag til lov om ændring af lov om skattefri afskrivninger m. v.

og

forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af renteforsikringer m. v.

Mødet hævet kl. 15².

8. møde.

Fredag den 14. oktober kl. 10.

Formanden: I skrivelse af 7. d. m. anmoder udenrigsministeren om, at der må blive valgt en ny stedfortræder for folketingsmand Boye Hansen til deltagelse i Europarådets rådgivende forsamlings 18. session i stedet for den hidtidige stedfortræder, Erling Olsen, der har fået bevilget orlov.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om børnetilskud og andre familiedydelser.

(Lovforslaget (nr. 14) findes i tillæg A. sp. 249, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Forhøjelser af underholdshjælp, hjælp ved fødsel og bortfald af bestemmelser om børnebidrag).

(Lovforslaget (nr. 15) findes i tillæg A. sp. 273, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Bortfald af børnetillæg).

(Lovforslaget (nr. 16) findes i tillæg A. sp. 269, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Bortfald af børnetillæg).

(Lovforslaget (nr. 17) findes i tillæg A. sp. 271, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Bortfald af børnetillæg m. v.).

(Lovforslaget (nr. 18) findes i tillæg A. sp. 279, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Ophævelse af regler om barseldagpenge).

(Lovforslaget (nr. 19) findes i tillæg A. sp. 281, fremsættelsen i tidenden sp. 94).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Astrid Skjoldbo: Jeg kan gøre min anbefaling af disse 6 lovforslag temmelig kort. Det mest betydende af dem, forslag til lov om børnetilskud og andre familiedydelser, er genfremsat, da det ikke nåede at blive færdigbehandlet i forrige samling.

Jeg vil gentage min beklagelse af, at ministeren ikke har ment at kunne følge det familiepolitiske udvalgs forslag om, at der ydes en vis økonomisk støtte til den enlige forsørgere, således at moderen kan overveje, hvorvidt hun vil blive hjemme og passe sit barn i dets første levetid, eller om hun vil foretrække erhvervsarbejde og søge barnet anbragt på en institution.

Den mest almindelige opfattelse i samfundet er nu den, at barnet udvikler sig

[Astrid Skjoldbo]

bedst, når det får lejlighed til at få en naturlig binding til moderen gennem den første tid af sit liv; men hvor meget eller hvor lidt dette faktisk betyder, er vist aldrig rigtig dokumenteret, i hvert fald kender jeg ingen undersøgelse heraf. Jeg vil tillade mig at spørge socialministeren, om der ham bekendt findes nogen psykologisk undersøgelse af, om der er nogen påviselig forskel i barnets psykiske og fysiske udvikling, når det udelukkende er henvist til moderens omsorg, og når det en del af døgnet er henvist til andres omsorg f. eks. på en daginstitution, eller om man måske burde tage initiativet til at få en sådan undersøgelse i gang. Det kunne have betydning for vort videre arbejde for familiernes trivsel, om man vidste noget mere eksakt om dette.

I øvrigt tror jeg, lovforslagene vil blive modtaget med glæde i befolkningen. Det helt nye er jo forslaget om at udbetale en moderskabsydelse til alle fødende kvinder uanset indtægtsgrænser. Enhver grænse vil skabe øget administration og føles urimelig af den, der befinder sig lige over grænsen.

Jeg finder det både praktisk og sagligt rigtigt at samle alle former for børnetilskud og ydelser i anledning af fødsel i én lovgivning; det må også medføre en skattemæssig forenkling.

Ændringerne i forsorgslovens bestemmelser vedrørende udbetaling af børnebidrag foreslås overført til denne nye lov, men ministeren har samtidig ønsket at foretage et par andre ændringer. Ministeren foreslår at hæve den egentlige underholdshjælp, der i dag højst må andrage 85 pct. af det beløb, folkepensionen andrager, til folkepensionens grundbeløb. Det er i vore dage heldigvis kun en lille gruppe mennesker, samfundet må hjælpe med egentligt underhold; de fleste, der ikke kan klare sig og deres familie, kan man hjælpe på anden måde. Men jeg er enig med ministeren i, at det ikke er rimeligt at holde denne hjælp nede på eksistensminimum. Det allerbedste må

være at hjælpe individuelt i sådanne tilfælde.

At forsorgsloven nu også foreslås ændret således, at der bliver lettere adgang til at hjælpe særlig vanskeligt stillede mødre, såfremt moderskabsydelsen på de 600 kr. ikke kan dække det tilstedeværende behov, er jeg helt tilfreds med; forhåbentlig vil dette også smitte af på det statstilskud, der ydes mødrehjælpsinstitutionerne til deres arbejde netop i sådanne tilfælde.

Jeg kan tilsige mit partis støtte til en villig behandling af principperne i disse lovforslag. Enkeltheder må vi ligesom i sidste samling se på i et udvalg.

P. E. Eriksen: Som det er nævnt, er der tale om en genfremsættelse af den række af lovforslag, der trods megen agitation ikke blev gennemført i sidste folketingsamling, ikke mindst på grund af den kritik, der rejstes af den praktiske udformning og de familiepolitiske aspekter.

På venstres vegne knyttede jeg ved behandlingen i folketinget i sidste samling mit partis kommentarer til disse lovforslag og pegede dengang på forbindelsen til de siddende kommissioner, socialreformkommissionen og også kvindekommisionen og tjenestemandskommissionen, som ganske givet mere eller mindre vil beskæftige sig med disse problemer. I udvalget må vi drøfte, hvordan man kan koordinere arbejdsresultaterne fra disse kommissioner, der forhåbentlig — det må vi ønske — finder frem til et vist samarbejde med hensyn til deres kommissionsbetænkninger.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed henstille, at arbejdet i disse kommissioner fremskyndes mest muligt. Vi har behov for reformer, ikke mindst på det sociale område. Ministeren pegede i sin fremsættelsestale på, at forsorgsloven måske burde skrives om.

Der er mange positive enkeltheder i lovforslagene; jeg skal ikke trætte med at trække dem frem her, men venstre hilser med stor tilfredshed, at enker ifølge det her

[P. E. Eriksen.]

foreslåede får samme stilling som fraskilte, og at børnetilskuddenes udbetaling rykkes frem til det første kvartal efter barnets fødsel. Vi kunne måske ved drøftelsen af moderskabsydelsen overveje, om ikke også børnetilskuddene kunne udbetales på et tidligere tidspunkt.

Positive er også bestemmelserne om særlige børnetilskud til enliges, til invaliders og til folkepensionisters børn og ligeså bestemmelserne om ændringer i underholdshjælpen.

Vi vil gerne, som vi sagde sidste år, se på socialministerens forslag om, at børnetilskuddene tages ud af skattelovgivningen og gennem en særlig lov flyttes over i sociallovgivningen, hvorved det hele samles. Men det skulle jo gerne ske på en sådan måde, at det ikke betyder en forøgelse af administrationen. Målet må — ligesom for socialreformkommissionen — være en forenkling, en effektivisering. Jeg vil derfor henstille, at man lytter til vore kommunale råd, de kommunale repræsentanter; lad dem være med i opbygningen, så vi kan få tilknytning til de lokale områder.

Når det foreslås, at det normalt er moderen, der får pengene udbetalt, føles det vist af nogle som en speciel aktion. Jeg vil gerne understrege, at jeg mener, at pengene må følge barnet gennem forældremyndigheden. Er det ikke den naturlige tanke?

Det er endvidere, som det allerede er nævnt, foreslået, at det offentlige udreder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste til alle kvinder, der udfører lønnet arbejde, inden for visse rammer. Dette indebærer en forskelsbehandling af den udearbejdende og den hjemmearbejdende hustru. Ved forslaget regler om barseldagpengene stiller man ikke alle kvinder lige i vort samfund.

Lovforslaget betyder et skridt frem på det familiepolitiske område; men som det korte udvalgsarbejde i sidste samling viste, er der mange spørgsmål at drøfte igennem.

Der er penge i dette forslag, og ministeren har sikkert også overvejet, hvordan man gennem skattepolitik og driftsbudgetter finder frem til dem; jeg forstår, at man igennem et grundigt udvalgsarbejde og senere stillingtagen til skattelovgivningen vil bringe det i orden, inden lovene skal træde i kraft, som foreslået den 1. juli 1968.

Vi mener fra venstres side, at børnetilskuddene er en af vejene til en fornuftig familiepolitik. Investering og forebyggelse i den yngste generation er en investering i og for fremtiden, og børnene er landets fremtid og familien det centrale led. Derfor vil vi fra venstres side gennem udvalgsarbejdet gerne være med til at nå frem til et positivt resultat.

Asger Jensen: Jeg har ikke til hensigt at fremdrage mange enkeltheder fra det første af de lovforslag, som er til forhandling her, og som jo også var til forhandling i fjor; de andre lovforslag, som foreligger her, er jo mest konsekvenser af det første.

I fjor gav vi tilslutning til lovforslagets to hovedprincipper: at samle alle børnetilskud i én lov og flytte dem fra skattelovgivningen over til den sociale lovgivning. Disse principper står vi naturligvis stadig væk fast på, men det er jo — også således som udvalgsarbejdet er forløbet — ganske klart, at der i lovforslaget er overordentlig mange enkeltheder, som udvalget må arbejde videre med og se om der kan rettes en del på. Alene sprogbrugen er jo sådan, at man ikke kan forlange, at almindelige mennesker skal kunne læse og forstå loven med disse forskellige former for børnetilskud. Det er uheldigt, og det synes jeg man skal sætte ind på at få forbedret.

Jeg var også i fjor, ligesom fru Astrid Skjoldbo, inde på spørgsmålet om de små børn: om ikke det var her, der var grund til at bruge en del af pengene. Når alt kommer til alt, er det jo dér, den største trang er til stede; men også det er jo et af de problemer, vi særlig må se på i udvalget.

Ved første behandling i fjor drøftede vi, om det er en rigtig opbygning, at børnetilskuddene er skattefri, og socialministeren erklærede sig også rede til at overveje og drøfte dette problem. Det er i hvert fald ikke min hensigt, at en ændring her egentlig skulle have en forringelse til følge; jeg ønsker bare en klarere og en bedre opbygning, for det er jo sådan, at når man har indtægter, der er skattefrie, så får det også andre konsekvenser end de rent skattemæssige. Det er, ligesom sammenligningsgrundlaget med hensyn til skattepligtig indtægt ikke rigtig er i orden, når ikke alle skal have alle deres indtægter med. Derfor vil

[Asger Jensen]

jeg gerne spørge, om socialministeren har foretaget yderligere overvejelser i den anledning. Ud over de konsekvensændringer, der foreslås i andre love, er det i lovforslagene om offentlig forsorg og om enkepension foreslået at forhøje understøttelsessatserne fra 85 pct. af folkepensionens grundbeløb til det fulde grundbeløb plus pensionstillægget. Derom vil jeg gerne sige, at det tror jeg for langt de fleste gruppers vedkommende er rimeligt. Jeg kan umiddelbart tiltræde det for enkepensionslovens vedkommende — eller enkelovens vedkommende; det drejer sig jo om dem, der ikke får enkepension. For deres vedkommende, som er under offentlig forsorg, er der jo nogen, som det ikke er sikkert bør have det fulde beløb. Jeg forstår meget vel, at som lovforslaget er udformet, bliver det de sociale udvalgs opgave at finde frem til, hvem det ikke er rimeligt at give det. Men jeg kunne dog tænke mig, at vi i udvalget skulle drøfte, om man ikke direkte i loven kunne antyde, at det ikke altid er meningen, de skal have det fulde beløb, for vi kender jo desværre alt for godt, at der er nogen — det er vist ikke så forfærdelig mange, det drejer sig om — som i virkeligheden ved siden af deres understøttelse går og tjener en ganske pæn skilling, der bare er ukontrollabel. Det kan jo ikke være meningen, at det offentlige så skal lægge en alt for stor understøttelse oven i disse indtægter, og derfor vil jeg gerne have, at man tager under overvejelse, om man direkte kan skrive noget om, at socialudvalgene skal være forsigtige i disse tilfælde. Men som sagt, hovedprincipperne kan det konservative folkeparti tiltræde.

Grethe Philip: Siden lovforslaget om børnetilskud m. v. blev fremsat sidste år, har vi under udvalgsbehandlingen drøftet en hel række problemer. Endnu står forskellige spørgsmål uafklarede, og vi mangler bl. a. den vigtige opgørelse over, hvor store indkomster de unge selv har. Resultatet af den undersøgelse, der nu er sat i gang til belysning heraf, vil efter min mening veje meget tungt i vurderingen af, hvorvidt vi bør gå over til den bekostelige foranstaltning, der hedder børnetilskud til samtlige børn uaf-

hængigt af såvel forældres som børns indkomstforhold.

Da lovforslaget genfremsættes uændret, skal jeg i øvrigt henvisse til mine bemærkninger ved første behandling af lovforslaget i sidste samling, hvoraf det fremgår, at vi i det radikale venstre i princippet er meget positive over for lovforslaget.

Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg er i det væsentlige konsekvensændringsforslag, der er genfremsat. Ministeren har dog benyttet lejligheden til at indføje nogle yderligere forslag til ændringer, hvorefter grænsen for den almindelige underholdshjælp hæves op til folkepensionsniveau. Vi har efterhånden kun en ganske lille gruppe tilbage under de skærpede regler for underholdshjælp, hvorefter der højst kan ydes 85 pct. af folkepensionen. Selv om folkepensionen gennem de senere år er vokset væsentligt, således at der nu også er skabt en betydelig realforbedring af folkepensionisternes levevilkår, så er levestandarden for den, der alene skal klare sig for folkepension, stadig meget beskedent, så beskedent, at vi ikke for andre grupper i sociale og økonomiske vanskeligheder bør gå lavere. Dette har vi jo også draget konsekvensen af for forskellige afgrænsede grupper af trængende under forsorgslovgivningen, og jeg finder det rigtigt, at man som foreslået skal kunne gå op til folkepensionsgrænsen også for den sidste lille resterende gruppe.

Jeg vil gerne i anledning af de bemærkninger, som hr. Asger Jensen nylig kom med, sige, at jeg har opfattet det sådan, at der jo kun er tale om, at det er en øverste grænse, som man kan gå op til, og at de sociale udvalg altså meget vel, hvor de finder det rimeligt, kan yde mindre beløb, men jeg er altså glad for, at der bliver mulighed for at gå op til folkepensionsbeløbet.

Jeg kan ligeledes tilslutte mig, at der gives mulighed for at yde en rigeligere hjælp til familier ved en fødsel, og at reglerne for adgang til denne hjælp gøres lempeligere. Jeg har allerede tidligere givet udtryk for, at jeg ser med stor velvilje på forslaget om indførelse af en generel moderskabsydelse. Men jeg skal gerne indrømme, at jeg og mange andre — har jeg fornemmelsen

[Grethe Philip.]

af — har følt et behov for, at der sideløbende med den generelle ydelse blev givet bedre muligheder for specielt at yde hjælp til de familier, der var i en særlig vanskelig stilling i forbindelse med en fødsel.

Hvad angår de foreslåede ændringer i enkepensionsloven, kan jeg henvise til, hvad jeg lige for et øjeblik siden sagde om det ønskelige i at føre grænserne for underholdshjælp op til folkepensionsniveau.

Gunhild Due: Ved første behandling i marts i år gav jeg på SF's vegne tilslutning til det nye lovforslag og de principper, der ligger til grund for det. Vi nåede jo ikke at slutte arbejdet med det ret store lovkompleks, bl. a. har jeg endnu ikke fået svar på mit spørgsmål om de 14—18-åriges indtægter; jeg venter, det kommer nu. I mellemtiden er lovforslaget blevet diskuteret i pressen og forskellige organisationer, og problemerne omkring det viser sig at være mangeartede, f. eks. er det jo vigtigt, at vi sikrer os, at ingen kvinder tabes på gulvet, når vi skal fastsætte bestemmelser om barseldagpenge.

Særlig grund er der også til at kigge nærmere på de indtægtsbestemte børnetilskud, der ydes til enlige og pensionister, der ligger under en bestemt skattepligtig indtægt, medens en hel familie — altså eventuelt en hel arbejderfamilie — der har samme skattepligtige indtægt, intet får af de ekstra beløb, som nu kan ydes til enlige. Når vi fra beregninger ved, at arbejderfamilien kan have mindre at leve for pro persona, end et folkepensionistpar har, er der altså grund til at undersøge, om vi ikke også bør have disse familier med ind under bestemmelserne.

Jeg skal indrømme, at den skattepligtige indtægt er en meget usikker målestok for en families reelle økonomiske status. Det problem løber vi jo ind i gang på gang, og derfor tror jeg heller ikke, der er nogen her i tinget, der mere ivrigt ønsker en virkelig skattereform end vi, der arbejder med de sociale områder. Kommer skattereformen ikke snart, er det et spørgsmål, om man ikke for alvor skulle prøve at finde en anden målestok at gå frem efter, når det gælder sociale ydelser.

Under forrige førstebehandling var vi

flere, der kom ind på, at denne lovgivning på ingen måde måtte mindske muligheden for individuel støtte, bl. a. gennem mødrehjælpen, og dette må stadig fastholdes. Jeg ser med glæde den foreslåede ændring i forsorgsloven, der betyder, at man nu kommer ud over 85 pct.s grænsen ved underholdshjælp, og samtidig bliver der bedre mulighed for at hjælpe ved trangstilfælde på grund af fødsel. Så gælder det bare om at få kommunerne til at bruge disse bestemmelser — det er jo dér, det ofte kniber. Vi ved, at en meget stor del af mødrehjælpens personale og socialrådgiverne i øvrigt må bruge alt for megen tid til at slås med kommunerne for at få dem til at opfylde deres forpligtelser.

Bestemmelserne om hjælp til ophold på hospital ved fødsel skulle ifølge bemærkningerne til lovforslaget vedrørende offentlig forsorg lempes ved ændringen af lovens § 47 ved, at der nu står: „... når det skønnes ønskeligt, at fødsel foregår [på hospital] ...“, medens der før stod, at det skulle ske, når man skønnede det uønskeligt, at den foregik hjemme. Jeg synes, forskellen er temmelig hårfin, og jeg vil i hvert fald anmode om, at der bliver udsendt et lidt mere håndfast cirkulære om ændringen, når den eventuelt træder i kraft.

Jeg finder sigtet med lovforslaget om børnetilskud og moderskabsydelse principielt rigtigt. Men satserne som sådanne er for små, og nogen større reel forbedring af de nuværende familietilskud er der egentlig ikke tale om. Imidlertid kan man vel håbe, at når det principielle grundlag kommer i orden, bliver folketing og regering med tiden også villige til at bevilge de fornødne penge, der skal give loven indhold, således at de smukke taler om familiepolitik og enlige mødre, der holdes rundt om i landet, kan omsættes i økonomisk handling.

Danske Kvinders Nationalråd har den 7. oktober i år sendt socialministeren en skrivelse angående mødrehjælpens muligheder — eller måske snarere manglende muligheder — for effektivt at hjælpe sine klienter. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at spørge ministeren, om han overvejer, hvilke muligheder der er for at imødekomme de ønsker, der er fremsat i denne skrivelse.

Hr. P. E. Eriksen var inde på, at tilskuddene skal følge barnet. Jeg kan egent-

[Gunhild Due.]

lig godt se det principielt rigtige i dette synspunkt. Når jeg alligevel går ind for, at vi bør bestemme os til at lade tilskuddene tilgå moderen, er det ud fra nogle tanker, jeg har gjort mig; hvis man ser på familierne og først tager de familier, hvor der er et dårligt indbyrdes forhold og måske en dårlig økonomi, er det vel nok nogenlunde ligegyldigt, hvem der får pengene, for så vil den stærkeste jo alligevel snuppe dem. I de familier, hvor der er et godt forhold, vil det også være fuldstændig ligegyldigt, hvem der får pengene. Men der er en række familier, hvor man egentlig lever ganske udmærket sammen, men hvor moderen ikke har nogen selvstændig indtægt, og hvor hun derfor må anmode manden i huset om alle de penge, hun skal bruge, også til tøj til børnene og sådan noget. Det er jo ikke alle mænd, der følger lige godt med i priserne, og mange gange kommer hun ud for, at han slet ikke kan forstå, at der nu allerede igen skal bruges så mange penge til det og det. Jeg synes, det ville være rart for netop denne kategori af kvinder at få disse børnetilskud, så de er fri for at stå og tigge deres mænd om de penge, der skal bruges til deres fælles børn. Det er egentlig det, der har fået mig til at gå ind for synspunktet, selv om jeg godt kan se det principielt rigtige i hr. P. E. Eriksens synspunkter.

Jeg er også enig med hr. Asger Jensen i, at betegnelsen på de forskellige børnetilskudsuddelser er uheldig. Det bliver ikke let for de folk, der eventuelt skal have dem, at hitte ud af det. Jeg mener, det må være muligt at finde nogle andre betegnelser.

Hvad angår spørgsmålet om særlig hjælp til enlige mødre og til familier med helt små børn, som flere har været inde på, mener jeg nu stadig, at den bedste løsning må være en ret til halvdagsarbejde — altså en virkelig ret — hvor samfundet så supplerer lønnen op til normalløn, således at man ikke i 2-3 år binder en enlig mor til at gå hjemme og leve på et meget lavt niveau — for det må det jo blive, hvis hun skal leve af en eller anden form for støtte. Ofte vil hun samtidig have dårlige boligforhold og komme til at mangle kontakt med andre mennesker, fordi hun både af økonomiske grunde, og fordi hun har barnet, ligesom bliver lukket inde og kun

har barnet at beskæftige sig med. Stiller vi hende sådan i 2-3 år, vil det være svært for hende senere at komme ud i erhvervslevet. Jeg tror, det er forkert at gøre det.

Jeg indrømmer, at jeg meget gerne ville se nogle flere undersøgelser på hele dette område, så vi vidste lidt mere om, hvad vi har med at gøre. Hver gang vi har disse diskussioner, savner jeg også blot et lille ord om faderens betydning for børnene. Jeg tror nemlig, den ofte er større, end man gør sig klart.

Jeg mener som sagt ud fra det kendskab, vi har i dag, at det mest hensigtsmæssige vil være en ordning, der giver adgang til halvdagsarbejde, og at samfundet så supplerer lønnen op både for de enlige og for de gifte, der har små børn.

Johan Asmussen: Man kan diskutere, hvor rimeligt det er, at folketinget bruger en del tid på en fornyet førstebehandling i et tilfælde, hvor det kun drejer sig om at løfte et lovkompleks over fra det ene folketingsår til det andet, fordi man ikke har nået at gøre det færdigt før.

Jeg skal i hvert fald indskrænke mig til i det væsentlige at henvise til mine bemærkninger ved den egentlige førstebehandling den 16. marts i år, Folketingstidende 1965-66, sp. 3990, men undlade at falde for fristelsen til at læse op, hvad jeg sagde dengang — allerede af den grund, at jeg selv tidligere har harceleret over, at andre har benyttet denne fremgangsmåde. Jeg skal dog gøre et par enkelte bemærkninger, som bl. a. udvalgsbilagene kan give anledning til. Vi har jo ikke lejlighed til at følge udvalgsarbejdet, men må indskrænke os til at prøve at blade lidt i alt det trykte materiale, vi får.

Først børnetilskuddene. Vi har jo en børnetilskudsordning, og vi er klar over, at det skal vi under en eller anden form blive ved med at have, men de uafhængige mener, at den rette måde at løse dette problem på er at gøre det således, som vi har tænkt os i det skattereforforsslag, vi har fremsat, og hvor hovedtanken på dette område er, at man fastsætter en skattefri bundgrænse, indrettet efter familiernes størrelse med et vist beløb for voksne og et vist beløb for børn. For øvrigt indebærer det beløb, vi har sat som skattefri bund-

[Johan Asmussen.]

grænse for børn, et indirekte børnetilskud, der endda er noget højere end det, der er tale om her. Vi mener altså ikke, at det er den rette form, lovforslaget indeholder.

Hvad angår formen inden for lovforslagets rammer, vil jeg lige sige, at den tanke, at tilskuddet nu skulle udbetales kontant, måske forekommer ret nærliggende. Jeg har dog set, at der er fremsat megen kritik heraf fra administrationens side, fra De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark og fra Foreningen af Pantefogeder i Danmark, der afgjort går imod den kontante udbetaling med en meget stærk og saglig motivering. Man gør gældende og argumenterer for, at det på ingen måde er nogen fordel med kontant udbetaling i stedet for at indeholde den i skatten, det er tværtimod yderst betænkeligt, siger man dér, dels fordi man på basis af erfaringer om, hvordan mennesker nu reagerer, åbenbart frygter, at sådanne udbetalinger, når de kommer, vil blive brugt til alt muligt andet end det, de egentlig skulle, og at mange mennesker derved kan komme i en større skatterestance, end de ellers ville, så resultatet i virkeligheden vil blive til skade for familielivet og også for børnene, og dels henviser man til, at et system med kontant udbetaling vil medføre en betydelig større administration, og det er jo ikke den vej, vi skulle.

Problemet, om en udbetaling så skal ske til moderen i stedet for til barnet ved dets væрге, var jo noget, som jeg fremdrog her ved den oprindelige førstebehandling, og jeg udtalte mine store betænkeligheder. Det er mig derfor en tilfredsstillelse at se, at man fra Dansk Kvindesamfunds side og fra den langt overvejende del af underforeningerne under Danske Kvinders Nationalraad også går imod den tanke, at udbetalingen skulle ske til moderen. Jeg tror, at man af de grunde, som er fremhævet fra mange forskellige sider, skulle overveje det endnu en gang, hvis det overhovedet er den vej, man vil gå.

Man er inde på at hæve grænsen for den almindelige underholdshjælp, og det finder vi ud fra vort syn på de sociale ydelser er rigtigt. Det må være ydelser og hjælp, som skal gives til dem, der virkelig trænger, og de skal have en hjælp, som ikke har noget

som helst med eksistensminimum at gøre; den skal være rimelig og rigtig.

Med hensyn til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste omkring en fødsel kan vi godt se, at der er meget, der taler for, at det er byrder, som bør bæres af fællesskabet, af samfundet, og ikke byrder, der i første række skal bæres af arbejdsgivere. Det vil jo navnlig komme til at gå ud over de små arbejdsgivere, der kun har en enkelt eller et par funktionærer. Dér må det nok være rigtigt, at den byrde bliver fordelt. Om den så skulle fordeles ad forsikringsvejen blandt arbejdsgivere, som man fra nogle sider har været inde på, ja, det ville vel i og for sig have noget større sympati fra vor side, og jeg henstiller, at man i hvert fald også overvejer det.

Jeg kommer så til det, som er den egentlige nydannelse, moderskabsydelsen til alle. Jeg må gentage, at vi finder, at man dér er yderligere på vej i en retning, som vi er imod. Vi er imod dette princip med alles tilskud til alle; vi mener, at det giver dårlig hjælp til dem, der trænger.

Som et måske lidt pudsigt og specielt eksempel på, at det virkelig går sådan, har jeg bemærket mig, at man under udvalgsbehandlingen har strejft problemet om, hvorvidt der skulle betales dobbelt ved en tvillingefødsel, og så vidt jeg forstår, er resultatet blevet, at det skal der ikke. Det vil sige, at den moder, der får tvillinger, får ingen større hjælp end den, der kun får ét barn. Det forekommer mig at være et håndgribeligt bevis på, at her gør man ikke det, at man sørger for, at dér, hvor der virkelig trænges til hjælp, gives den også i den udstrækning, som det er nødvendigt, for der er jo ingen, der kan bestride, at det er besværligere og dyrere med tvillinger end med en enkelt fødsel.

Ved nu at gennemlæse det, der blev sagt forrige gang ved første behandling, hæfter jeg mig ved, at der netop over for dette hovedprincip i virkeligheden kom betænkeligheder til orde fra alle ordførerne. Alle synes at nære en vis frygt med hensyn til, om man er på den rette vej ved dette princip med, at alle skal have tilskud uanset behov. Lad mig nævne, at fru Grethe Philip udtalte, at netop for meget socialt orienterede mennesker kan generelle ydelser, der kommer en stor gruppe til nytte uafhængigt

[Johan Asmussen.]

af de pågældendes indkomstforhold, virke fremmede. Det er netop sagen, at hvis man vil prøve på at se virkelig socialt på det, så virker det mildest talt fremmed. Og selv fru Gunhild Due sagde, at man da godt kan diskutere, om der burde have været indkomstgrænser for moderskabsydelsen, og det synes jeg man skulle diskutere. Jeg vil gerne indtrængende henstille, og det gør jeg til alle partier i folketinget, at man overvejer, om man ikke er ved at følge lidt for let, for ikke at sige lidt for letfærdigt, med den bølge, som har rejst sig gennem de senere år, den bølge, der hedder alles tilskud til alle. Bølgen begyndte i England, som jeg ved forrige førstebehandling var inde på; det viser sig, at i England er bølgen ved at toppe, man er ved at finde ud af, at det ikke går an, at det er forkert, at det er samfundøkonomisk og på anden måde uheldigt. Jeg tror, man skal overveje meget nøje, om man ikke er ved at lade sig slæbe med ind i en udvikling, som er forkert. Udgangspunktet for i det hele taget at give sådanne ydelser, sådan hjælp, må jo have været, at de, der trænger til hjælp, skal have den fra samfundets side.

Men når man nu fastsætter ydelserne, må det jo være enten sådan, at man sætter beløbene efter det, som den, der skal have dem, virkelig behøver, for at han kan blive rimeligt stillet, og så giver man altså det tilsvarende til de andre, dem, der ikke trænger. Eller også sætter man beløbene på en eller anden anden måde, hvilket vil sige, at de, der trænger, og de, der først og fremmest skulle have hjælp, de får for lidt, for at der kan være penge til at give noget til nogen, der ikke behøver det. Jeg finder, at det hverken folkepsykologisk eller samfundøkonomisk er rigtigt at anvende de midler, som man vil bruge, på den måde.

Jeg håber, at man ved den fortsatte udvalgsbehandling alvorligt vil overveje det problem, og jeg tilføjer, at jeg tror, man gør sig skyldig i en fejltagelse, hvis man regner med, at vælgerne rundt omkring i landet, uanset hvilket parti de tilhører, synes, at det er den rette måde at hjælpe på.

(Kort bemærkning).

Gunhild Due: Jeg bliver nødt til lige at gøre opmærksom på, at det ikke var ind-

tægtsgrænser for moderskabsydelse, jeg talte om, men om bestemmelserne i § 4 om særlig hjælp til enlige og pensionister, som har en indtægt, der ligger under en vis størrelse.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip: Hr. Johan Asmussen citerede mig for en udtalelse, jeg tidligere er kommet med, om, at en generel moderskabsydelse kan virke fremmed for mennesker, der er vant til at tænke i udpræget sociale baner. Jeg vedstår gerne den udtalelse; jeg har ikke min tale lige for mig her, men jeg husker dog meget tydeligt, at jeg kom med efterfølgende bemærkninger, og min konklusion var jo dengang, at selv om jeg var klar over, at visse mennesker kunne føle det som noget fremmed, så ville jeg dog alt i alt gå ind for den generelle moderskabsydelse, fordi jeg anså den for at være så værdifuld for mange af disse unge familier, der fik børn, og fordi det altså vejede tungere til. Jeg husker, at jeg dengang sagde, at der jo ikke alene var tale om en rent social betragtning her, men også om en omfordeling imellem befolkningsgrupper til fordel for familier med børn i den bestemte situation. Der er jo netop ikke tale om, at alle giver til alle, men at nogle grupper, nemlig grupper uden børn eller med store børn, støtter de familier, der er i den situation, at et barn nylig er blevet født.

Diderichsen: Hvis jeg hørte rigtigt, brugte fru Gunhild Due i sit indlæg det udtryk, at vi skulle passe på, at vi ikke „tabte nogle kvinder på gulvet“. Nu må jeg sige, at jeg ikke har nogen erfaring i så henseende — jeg ved ikke, om fru Gunhild Due har det. Spøg til side; denne udtalelse var vel ment således, at vi i disse forbindelser skulle passe på ikke at glemme de grupper, som man ofte i sådanne diskussioner kalder de små glemte grupper. Dette synspunkt vil jeg gerne understrege, og jeg synes, det er en af de mange gode ting ved de lovforslag, som her er til drøftelse, at de netop lægger vægt på ikke at gå forbi disse små grupper, som måske ofte har en tilbøjelighed til ikke at komme til deres ret i den almindelige forsorgslovgivning. Vi hilser derfor fra liberalt centrum med særlig

[Diderichsen.]

tilfredshed, at der på en lang række punkter netop er taget særlige hensyn til disse små grupper — af kvinder først og fremmest — som, når de lever under særlig vanskelige livsvilkår, vil kunne få særlige ydelser fra samfundets side.

Jeg skal i øvrigt ikke gå meget ind på lovforslagene. Jeg henviser til mit indlæg ved første behandling i forrige samling og vil blot knytte nogle ganske enkelte bemærkninger til det foreliggende.

For det første vil jeg gerne gentage som det principielle, at vi er meget interesserede i alt, hvad der kan henregnes under familiepoltiske foranstaltninger, og vi mener altså også, at der på dette vigtige punkt er tale om betydelige forbedringer; vi håber derfor, at dette lovforslag kan få en hurtig og velvillig behandling såvel i udvalget som senere hen her i salen. De enkelte grundprincipper støtter vi, og jeg skal derfor ikke trætte tinget med yderligere at nævne disse grundprincipper.

Der var en enkelt ting med hensyn til selve satsene, jeg nævnede ved forrige behandling, da vi havde det fremme, nemlig at satsernes endelige niveau jo nok først kunne udformes i forbindelse med skattereformen, og dengang var man jo endnu relativt optimistisk med hensyn til gennemførelsen af en skattereform. Men den har jo lidt en forholdsvis krank skæbne i den forløbne tid, og nu ved vi ikke rigtig, hvornår den kommer, om den kommer i denne samling. Det er med beklagelse, man må fastslå, at det stadig væk trækker ud med dette centrale punkt, men det må vel stadig være sådan, at den endelige udformning af dette punkt på det nøjeste må hænge sammen med de sats, som man til sin tid eventuelt når frem til ved en skattereform, som også må omfatte børnetilskuddene. Vi lægger altså i liberalt centrum meget stor vægt på, at børnetilskuddene får en betydelig størrelse, og at man ikke fedter på dette punkt. I den forbindelse må man så også komme ind på spørgsmålet om eventuel skattefrihed.

En anden lille ting, som jeg gerne vil nævne ganske kort, drejer sig om moderens forpligtelse til at give oplysninger om faderen til barnet i disse tilfælde. Der står i

bemærkningerne til lovforslaget — og ministeren sagde det samme, da jeg nævnede det sidste gang — at det bør reguleres gennem de familieretlige regler; det er et synspunkt, som jeg også fuldt ud kan tiltræde. Jeg vil blot lige benytte lejligheden til at spørge, om dette „bør“ betyder, at der sker noget i så henseende. Er der påtænkt særlige foranstaltninger eller særlige ændringer af bestående lovgivning for at sikre, at dette synspunkt kommer til sin ret?

Jeg vil slutte med at udtale vor anerkendelse af disse lovforslag og håber, at de vil føre til et retfærdigt og rimeligt resultat og også til en rigelig tildeling til disse små, ofte glemte og ofte vanskeligt stillede grupper, som der er tale om her.

Socialministeren (Bundvad): Jeg vil gerne takke for den principielle tilslutning til, at vi over disse forslag gør et fremstød på det familiepoltiske område. Jeg er klar over, både efter debatten i dag og efter debatten sidste folketingsår, at der er divergerende opfattelser af forskellige punkter i forslaget, men har vi et fælles ønske om at gøre et familiepoltisk fremstød, vil jeg tro, det vil være muligt gennem et udvalgsarbejde at nå tilfredsstillende resultater.

Jeg skal sige noget om enkelte punkter, der har været fremme. Fru Astrid Skjoldbo spurgte, om der mig bekendt forelå nogen psykologisk undersøgelse af, hvordan forholdet ville være, hvis moderen kunne være hjemme hos sit barn en vis periode efter fødslen. Fru Astrid Skjoldbo nævnte enlige mødre, men det kan jo ikke være et problem alene for enlige mødre; det må i så tilfælde gælde alle mødre. Mig bekendt foreligger der ikke nogen egentlig videnskabelig undersøgelse, men jeg ved, at der fra sagkyndig side til kvindekommisionen er afgivet forskellige udtalelser derom. I den forbindelse kan jeg oplyse, at vi i juni eller juli 1965 spurgte kvindekommisionen, hvordan den så på spørgsmålet om at yde et bidrag til, at en moder kunne være hjemme i den første tid efter fødslen for i særlig grad at tage sig af sit barn. Det er altså ca. 1½ år siden, og vi har ikke fået svar endnu. Hr. P. E. Eriksen sagde, at vi skulle have lidt mere fart i kommissionsarbejdet;

[Socialministeren.]

jeg skal tage anledning til nu at rykke for det svar, således at det kan indgå i det kommende udvalgsarbejde.

Jeg er glad for, at man fra alle sider har taget positivt imod forslaget om at forbedre taksterne og satserne i forsorgsloven og forhøje dem fra 85 til 100 pct. af folkepensionsbeløbet. Jeg vil gerne i den forbindelse sige til hr. Asger Jensen, at selve bedømmelsen i de sociale udvalg jo ikke ændres, fordi man sætter den højeste sats op. Det må stadig væk være de sociale udvalg, der foretager et skøn over, hvordan disse ydelser skal bevilges og i hvilke tilfælde; det, der sker, er, at man kan gå en tak højere op, end man kunne før.

Jeg er også tilfreds med, at man giver tilslutning til, at vi forbedrer bestemmelserne i de tilfælde, hvor der over forsorgsloven kan ydes støtte til hjem, hvor kvinden skal føde. Det er rigtigt, at vi kan give generelle ydelser, men der opstår alligevel en række situationer, hvor disse generelle ydelser ikke er tilstrækkelige, og dér er det, vi nu sætter ind, bl. a. — som hr. Diderichsen siger — over for de glemte grupper. Der er nogle dér, som vi skal have med, skal have løftet op.

I forbindelse med forslaget om en forbedring af mødrenes stilling blev fra flere sider rejst spørgsmålet om en forbedring af mødrehjælpens vilkår, og fru Gunhild Due spurgte konkret, hvilke muligheder der forelå. Jeg kan sige, at der i øjeblikket foregår forhandlinger mellem de enkelte ministerier og finansministeriet om, hvor meget man kan få med på den kommende finanslov, og i disse forhandlinger indgår også spørgsmålet om mødrehjælpens bevilgninger. Derfor er jeg afskåret fra i dag at opgive tal, men jeg kan altså sige, at den sag holdes levende.

Hr. Asger Jensen var igen inde på spørgsmålet om, hvorvidt børnetilskuddene skulle være skattefri. Jeg har givet tilsagn om at drøfte dette spørgsmål, men jeg vil nok tro, at hr. Diderichsen har ret i, at det bør

indgå i en samlet bedømmelse i forbindelse med en skattereform; for vi kommer med det, vi har foreslået, i den situation, at de særlige børnetilskud, som gives til folk med mindre indkomster, til folkepensionister og til andre særlig vanskeligt stillede, er skattepligtige, medens de beløb, vi giver som almindelige børnetilskud til alle uden hensyn til indkomst, er skattefri. Der er ikke nogen egentlig konsekvens i det. Derfor kan man nok rejse det spørgsmål, om de burde være skattepligtige som alle andre sociale ydelser, men at man så afstemte deres højde, efter at man har gjort dem skattepligtige. Det spørgsmål mener jeg må indgå, måske ikke så meget i det kommende udvalgsarbejde, men mere i arbejdet med den kommende skattereform.

Spørgsmålet om moderskabsydelsen til alle har været rejst flere gange, særlig stærkt af hr. Johan Asmussen. Vi har hidtil haft en moderskabsydelse i form af mælkehjælp. Denne mælkehjælp blev ydet til alle under sygekassegrænsen bortset fra landhusholdninger, der selv producerede mælk. Det vil altså sige, at langt den største del af befolkningen kunne få denne naturalydelse; det vi har tænkt os, og det vi har fået støtte til i kvindekommisionen, er, at vi erstatter den med kontante ydelser i stedet for, og det vil lette administrationen, som visse medlemmer er meget bekymrede for, ganske overordentligt, hvis vi kan gøre ydelsen general.

Man må opfatte den moderskabsydelse, vi foreslår, som et forskud på de almindelige børnetilskud. Der er ingen, der diskuterer, om de almindelige børnetilskud skal være indtægtsbestemte. De skal gives til alle uden hensyn til indkomst, men man diskuterer meget omhyggeligt, om den moderskabsydelse, som ligger lige foran udbetalingen af det første børnetilskud — der falder kvartalet efter fødslen — skal være indtægtsbestemt. Der er ikke nogen særlig logik i det synspunkt, og jeg vil da også minde om, at man inden for anden sociallovgivning har generelle ydelser; det

[Socialministeren.]

gælder jo mindstepensionen ved folkepension, og det vil også gælde den fulde folkepension. Jeg vil gerne have dette fremhævet, fordi man ikke ser forbindelsen mellem generel moderskabsydelse og generelt børnetilskud.

I spørgsmålet om, hvorvidt bidragene skal udbetales til moderen, har jeg anlagt det synspunkt, at det jo er det normale, at moderen pusler om barnet og foretager de indkøb, som vedrører barnet; jeg har også taget ved lære af, hvad man har haft i andre lande, hvad det angår. Norge og Sverige har haft reglen om udbetaling til moderen i en 18-20 år, og der er ikke nogen svensk eller norsk myndighed, der er utilfreds med ordningen, og der er ikke påtænkt forslag om at ændre den. Den har tværtimod virket gunstigt på indkøbsværdierne, skønner man, efter bidragenes udbetaling til moderen. Der er altså en ganske naturlig forklaring også på det spørgsmål.

Med hensyn til satserne generelt vil jeg gerne støtte den tanke, hr. Diderichsen har, og som også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at de må endeligt fastsættes i forbindelse med den skattereform, vi drøfter. Når vi eventuelt gennemfører meroms, må vi yde kompensationer og måske yderligere forhøje børnetilskuddene for at forbedre børnefamiliens situation.

Der foreligger besvarelser i et udvalg fra sidste år på 29 forskellige spørgsmål. Det 30. spørgsmål er endnu ikke besvaret — det regner Danmarks Statistik på — og det er spørgsmålet om indtægterne for de 16—18-årige. Når det foreligger, er alle spørgsmål besvaret. Der foreligger 12 spørgsmål til samråd — der har ikke været samråd sidste folketingsår — så der er altså et godt grundlag for et positivt arbejde, og jeg opfordrer til, at man tager fat på det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de seks lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter

jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Punkt 7 på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov for Færøerne om invalidepension m. v.

(Lovforslaget (nr. 20) findes i tillæg A. sp. 353, fremsættelsen i tidenden sp. 97).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 8-11 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov for Færøerne om folkepension.

(Lovforslaget (nr. 21) findes i tillæg A. sp. 321, fremsættelsen i tidenden sp. 97).

Første behandling af forslag til lov for Færøerne om offentlig forsorg.

(Lovforslaget (nr. 22) findes i tillæg A. sp. 289, fremsættelsen i tidenden sp. 97).

Første behandling af forslag til lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v.

(Lovforslaget (nr. 23) findes i tillæg A. sp. 311, fremsættelsen i tidenden sp. 97).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. (Ikrafttræden af bestemmelser for Færøerne).

(Lovforslaget (nr. 24) findes i tillæg A. sp. 283, fremsættelsen i tidenden sp. 97).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Johan Nielsen: Disse 5 lovforslag for Færøerne, som socialministeren har fremsat, bygger på et udkast, som er udarbejdet af et udvalg sammensat af repræsentanter fra Syddanmark og repræsentanter fra Færøerne, bl. a. Færøernes lagmand og rigsombudsmanden for Færøerne.

Lovforslagene er også vedtaget i det færøske lagting, så hermed skulle alt være klart fra færøsk side, ja, måske lidt for klart efter min mening. Jeg kunne tænke mig, at når selvstyrelandsstyret har valgt denne fremgangsmåde, er det for at fastslå, at landsstyret og regeringen godt kan ordne